

2013-06-19

511-14108-2013
1273-203

Vår referens

Miljöavdelningen
Johan Johnmark
040 - 25 25 54

Enligt Sändlista

Fastställande av skötselplan för naturreservatet Vakö myr, Osby kommun, Skåne län

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen fastställer att skötselplanen, daterade den 19 juni 2013, för naturreservatet Vakö myr i Osby kommun ska gälla tills vidare.

Redogörelse för ärendet

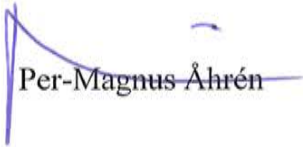
Länsstyrelsen har arbetat fram ett förslag till skötselplan för naturreservatet Vakö myr i Osby kommun. Förslaget har remissbehandlats.

Skäl för beslut

Länsstyrelsen skall, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) enligt miljöbalken m.m, fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård.

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 2

Detta beslut har fattats av naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén. I den slutliga handläggningen har även deltagit naturvårdshandläggare Johan Johnmark, föredragande.

Per-Magnus Åhrén

Johan Johnmark

Bilagor:

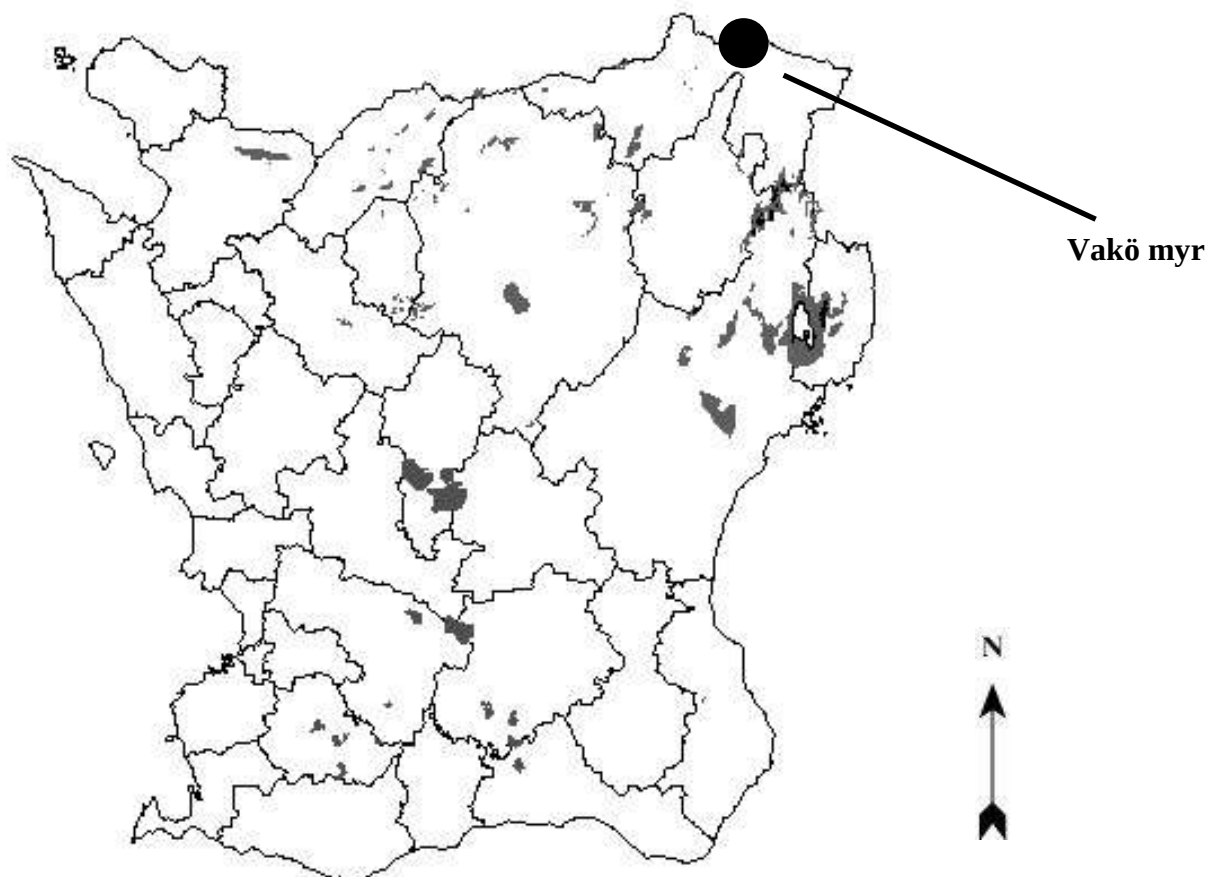
Skötselplan för naturreservatet Vakö myr i Osby kommun
Hur man överklagar

Skötselplan för naturreservatet

Vakö myr

**Osby kommun
Skåne län**

Översiktskarta med kommungränser och områdets läge. Skala cirka 1:1000 000.

Diarienummer	511-14108-2013, 1273-203
Beslutsdatum:	2013-06-19
Titel:	Skötselplan för naturreservatet Vakö myr
Utgiven av	Länsstyrelsen i Skåne län
Författare:	Ola Arvidsson, Johan Johnmark
Beställningsadress:	Länsstyrelsen i Skåne Län Miljöavdelningen 205 15 MALMÖ Tfn: 040-25 20 00 http://www.lansstyrelsen.se/skane
Copyright:	Innehållet i denna rapport får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källan
Layout:	Länsstyrelsen i Skåne län
Tryckt:	Länsstyrelsen i Skåne län 2011
Omslagsbild:	Vakö myr år 2010 foto: Ola Arvidsson

Innehållsförteckning

1 Syftet med naturreservatet.....	5
2. Beskrivning av området	6
2.1 Administrativa data	6
2.2 Historisk och nuvarande markanvändning.....	7
2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden	10
2.3.1 Allmänna naturförhållanden	10
2.3.2 Geologi och Hydrologi	11
2.3.3 Fågelfaunas bevarandevärden	12
2.3.4 Kulturmiljö.....	12
2.3.5 Vegetation.....	13
2.3.5 Allmänhet och friluftsliv	14
2.3.6 Inventeringar, underlagsmaterial m.m.	15
3. Planerad markanvändning och skötselåtgärder	15
3.1 Övergripande beskrivning av bevarandemål och skötselåtgärder	15
3.2 Skötselområden	16
4. Mål och föreskrifter för skötselområden.....	16
4.1 Skötselområde Öppen mosse och laggkärr cirka 125 hektar	16
4.1.1. Beskrivning	16
4.1.2. Bevarandemål	17
4.1.3. Restaureringsåtgärder	17
4.1.4. Skötselåtgärder.....	17
4.2 Skötselområde Skogsbevuxen myr cirka 29 hektar.....	17
4.2.1. Beskrivning	17
4.2.2. Bevarandemål	17
4.2.3. Restaureringsåtgärder	17
4.2.4. Skötselåtgärder.....	17
4.3 Skötselområde Brandfältsskog cirka 49 hektar	18
4.3.1. Beskrivning	18
4.3.2. Bevarandemål	18
4.3.3. Skötselåtgärder.....	18
4.4 Skötselområde Äldre barrskog cirka 11 hektar.....	18
4.4.1. Beskrivning	18
4.4.2. Bevarandemål	19
4.4.3. Restaureringsåtgärder	19
4.4.4. Skötselåtgärder.....	19
4.5 Skötselområde Kulturmiljöer cirka 3 hektar.....	19
4.5.1. Beskrivning	19
4.5.2. Bevarandemål	19
4.5.3. Restaureringsåtgärder	20
4.5.4. Skötselåtgärder.....	20
5. Friluftsliv och turism	20
5.1 Information.....	20
5.2 Tillgänglighet, parkering.....	20
5.4 Leder och fågeltorn.....	20
5.5 Renhållning och sanitära anordningar	20
5.6 Utmärkning av naturreservatets gräns.....	20
6. Konsekvenser av klimatförändringarna.....	21
7. Jakt	21

8. Tillsyn	21
9. Dokumentation och uppföljning	21
9.1 Uppföljning av bevarande-/skötsel mål	21
9.2 Dokumentation av skötselåtgärder	21
9.3 Uppföljning av kostnader	21
10. Revidering av skötselplanen	21
11. Kostnader och finansiering	22
11.1 Ekonomisk utredning	22
11.2 Finansiering av förvaltningen	22
12. Prioritering av föreslagna åtgärder	22
13. Källor	22
13.1 Litteratur	22
13.2 Kartor	23
14. Påträffade Natura 2000 och rödlistade arter	23
15. Utdrag ur fastighetsregistret	24

Bilagor

Bilaga 1 Skötselområden och anläggningar

Bilaga 2 Hur man överklagar

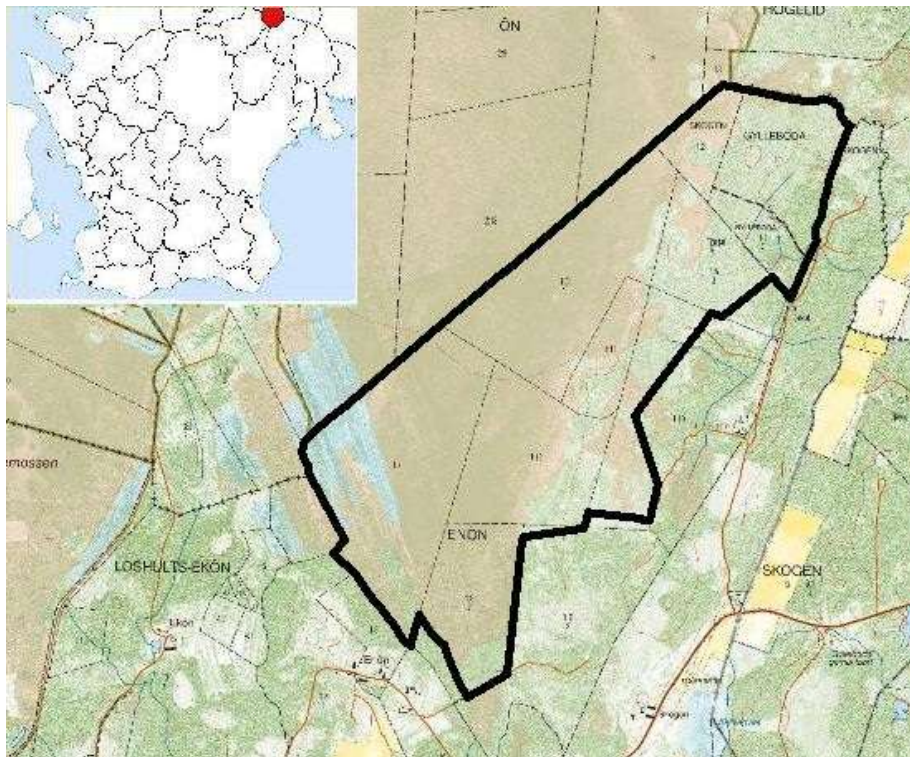
1 Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och restaurera en ornitologiskt, botaniskt, geologiskt och hydrologiskt värdefull myr med angränsande barrskog samt göra myren tillgänglig för besökare i vissa delar.

Syftet nås genom att:

- Långsiktigt bevara och utveckla myrens naturliga hydrologi, vegetation och djurliv,
- Långsiktigt bibehålla gynnsam bevarandestatus för förekommande Natura 2000-naturtyper och arter som grönbena och ljungpipare,
- Ge möjlighet att studera de processer som följer av en stor brand genom att de naturligt uppkomna skogsbestånden, som domineras av tall och björk, lämnas i huvudsak orörda och ett naturskogsliknande tillstånd ska fortsätta råda
- Bevara och utveckla en i huvudsak naturlig skogsdynamik, med mycket riklig tillgång på bär ris,
- Bevara och gynna ved- och trädlevande insekter och andra organismer genom att trygga tillgången på grova träd samt död ved i olika former i området.
- Ge allmänheten möjlighet att uppleva områdets natur genom att informera besökarna om områdets natur- och kulturhistoriska värden, dock i sådan omfattning att risk för skador på områdets biologiska värden inte uppstår.

Nya kunskaper om rödlistade arter och hotade naturtyper ska beaktas i den löpande skötseln av naturreservatet.

Naturreservatet begränsas av mitten av svart heldragen. Skala 1:25000

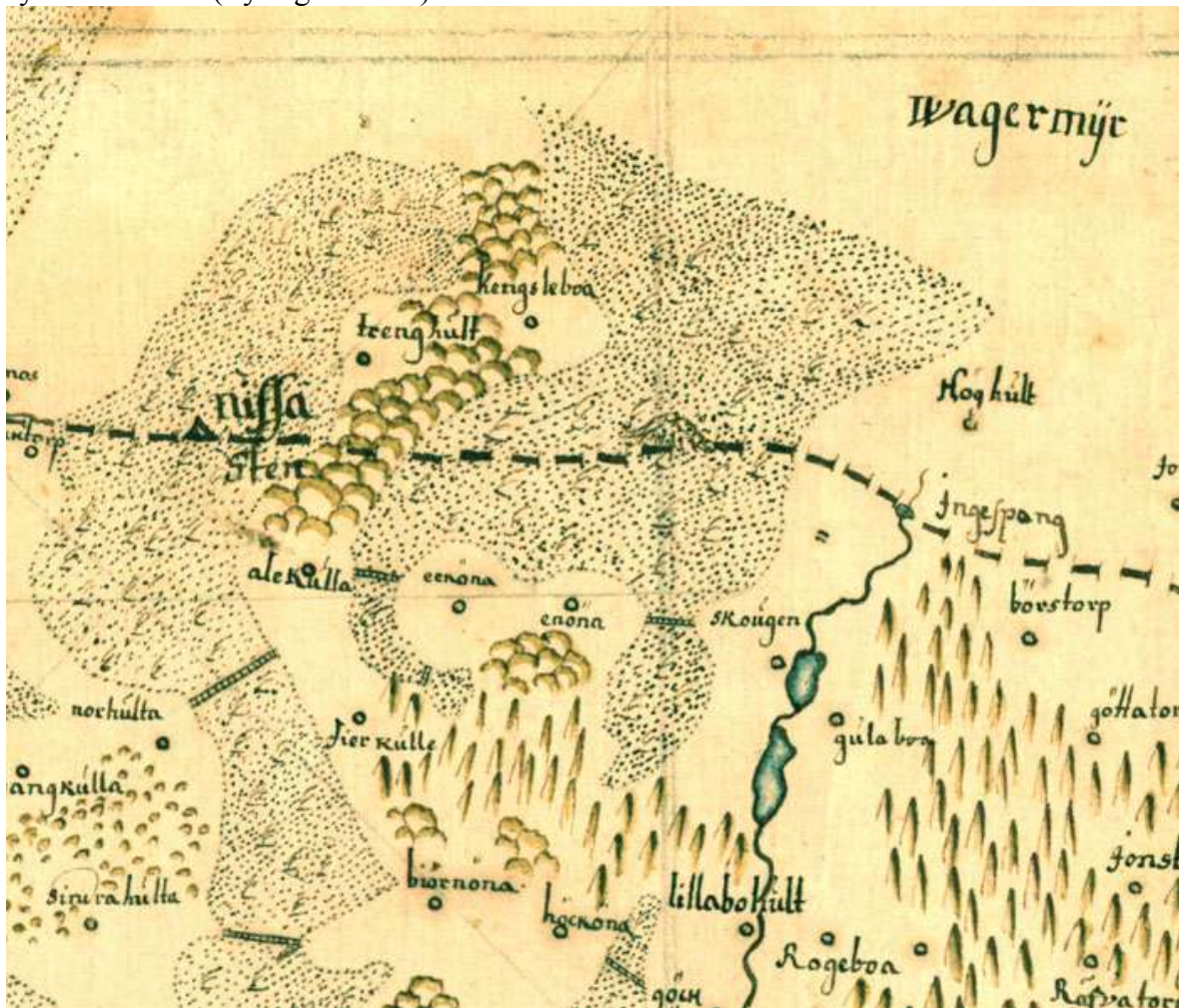
2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Namn	Vakö myr
DOS Id. nr.	1005832
Skyddsform	Naturresevat
Beslutsdatum	2013-06-19
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Län	Skåne
Kommun	Osby
Församling/Socken	Loshult
Vegetationszon	Boreonemorala zonen (sydsvenska barrskogsregionen)
Naturgeografisk region	12 A Sydöstra Smålands skogs- och sjörika slättområde
Läge	Cirka 20 km nordöst om Osby
Kartblad	Ekonomiska kartan: 04E2a-b, 04G3a-b
Gränser	Området är markerat med svart, heldragen linje på karta sidan 5.
Koordinater	Y:454316, X:6261741 (SWEREF 99)
Fastigheter	Enön 1:5 (del av), 1:6 (del av) 1:7 (del av), 1:10 (del av), 1:11, 1:12, Gylleboda 1:1 och Skogen 1:2 och del av samfälligheten Skogen S:1.
Markägare	Enskilda och Staten (Naturvårdsverket)
Arealer	217 ha totalt, varav cirka 125 hektar öppen myrmark och 89 ha skogsmark
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare	Johan Johnmark, Ola Arvidsson

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

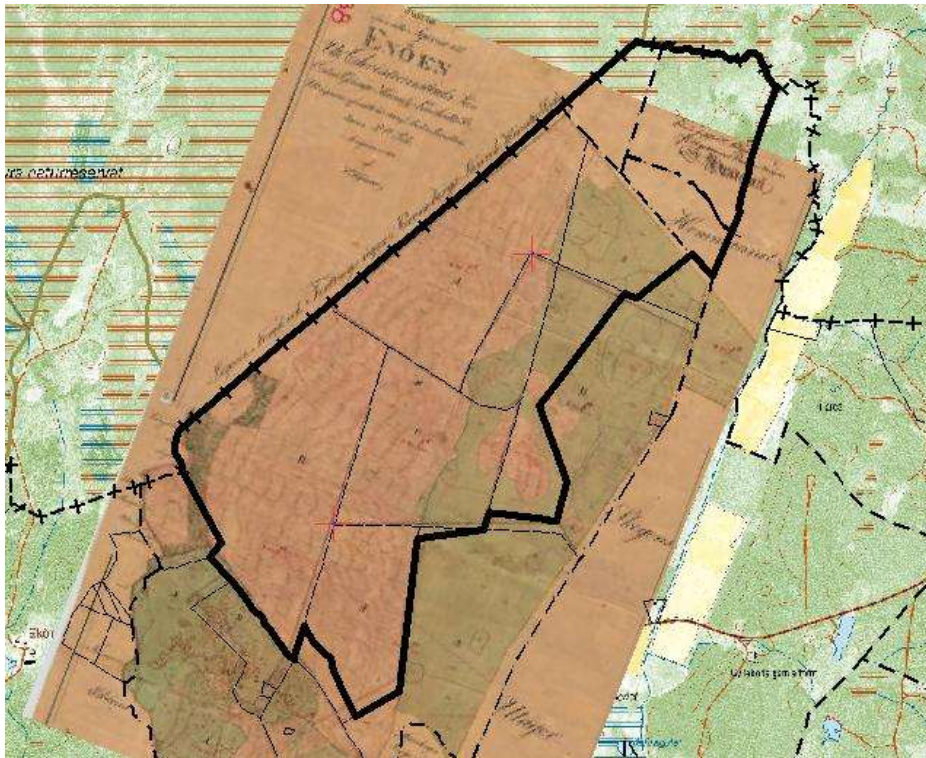
Buhrmans karta från 1680-talet ger en ganska bra bild av Vakö myrs utbredning, markanvändning och vegetationstyper i dess omgivning (figur 2). Överensstämmelsen är mellan den historiska kartans och dagens markanvändning är förvånansvärt stor. T.ex. är bokskog markerad runt byn Enöns närmsta omgivning, vilket fortfarande är fallet. Söder och öster därom var markerna då, liksom nu, mestadels barrskogsbevuxna. En skillnad är dock att barrskogarna då dominerades av tall, och inte gran som idag. Troligtvis var också den hävdade och odlade jordbruksmarkarealen i omgivningarna mindre, men områdena med gles betad utmarksskog med ljung som dominerande fältskiktsart betydligt större. På Buhrmans karta kan man också se två kavelbroar markerade, en i den sydöstra delen av myren mellan byn Enön och ensamgården Skogen, där det fortfarande går en väg även om detta myrområde i dag är skogbevuxen torvmark. Man kan även se en kavelbro över den sydvästra delen (Tyringemossen).

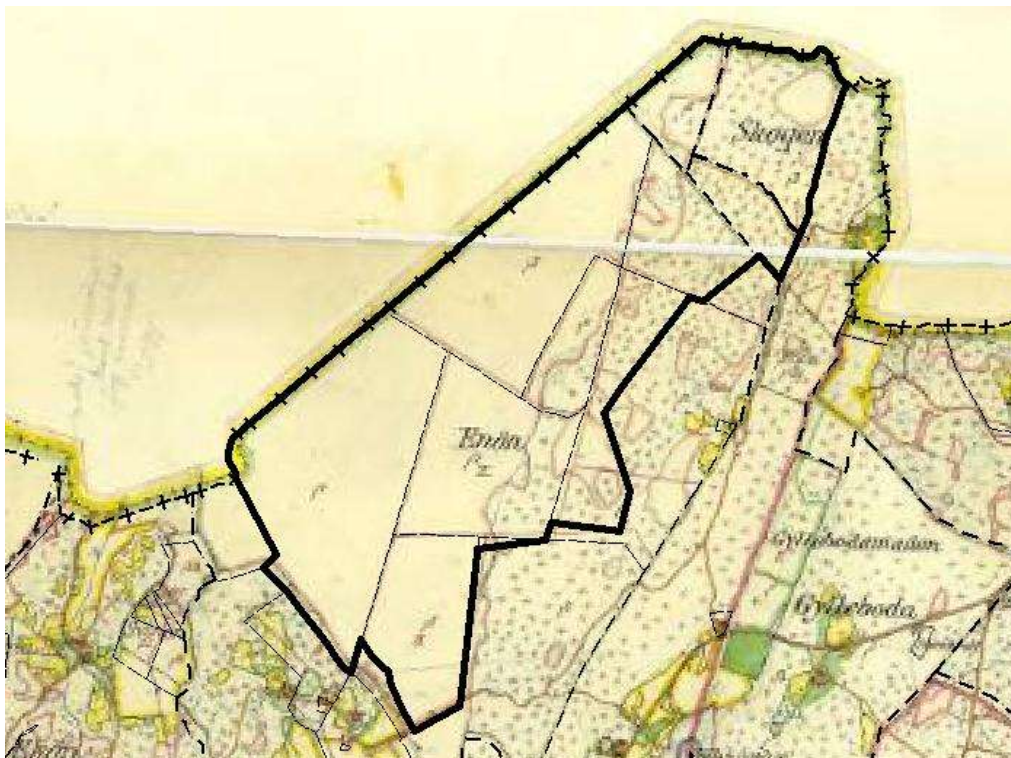
Buhrmans karta från 1680-talet är tillräckligt detaljerad för att ge en bra bild av Vakö myrs utbredningsområde och hur markanvändningen såg ut i omgivningarna.

Fram till början av 1800-talet var nyttjandet och påverkan på myren begränsad vilket framgår av Laga skifteskartan från 1834. Myren hade alltså ett större utbredningsområde innan omfattande dikningsföretag utfördes främst på 1800-talet. Det man vann var mestadels lågproduktiv skogsmark, men även jordbruksmark. Det är också först under början av 1800-talet som flertalet av de många torpen etablerades i hela myrområdet på fastmarksholmar och dess närmaste omgivning.

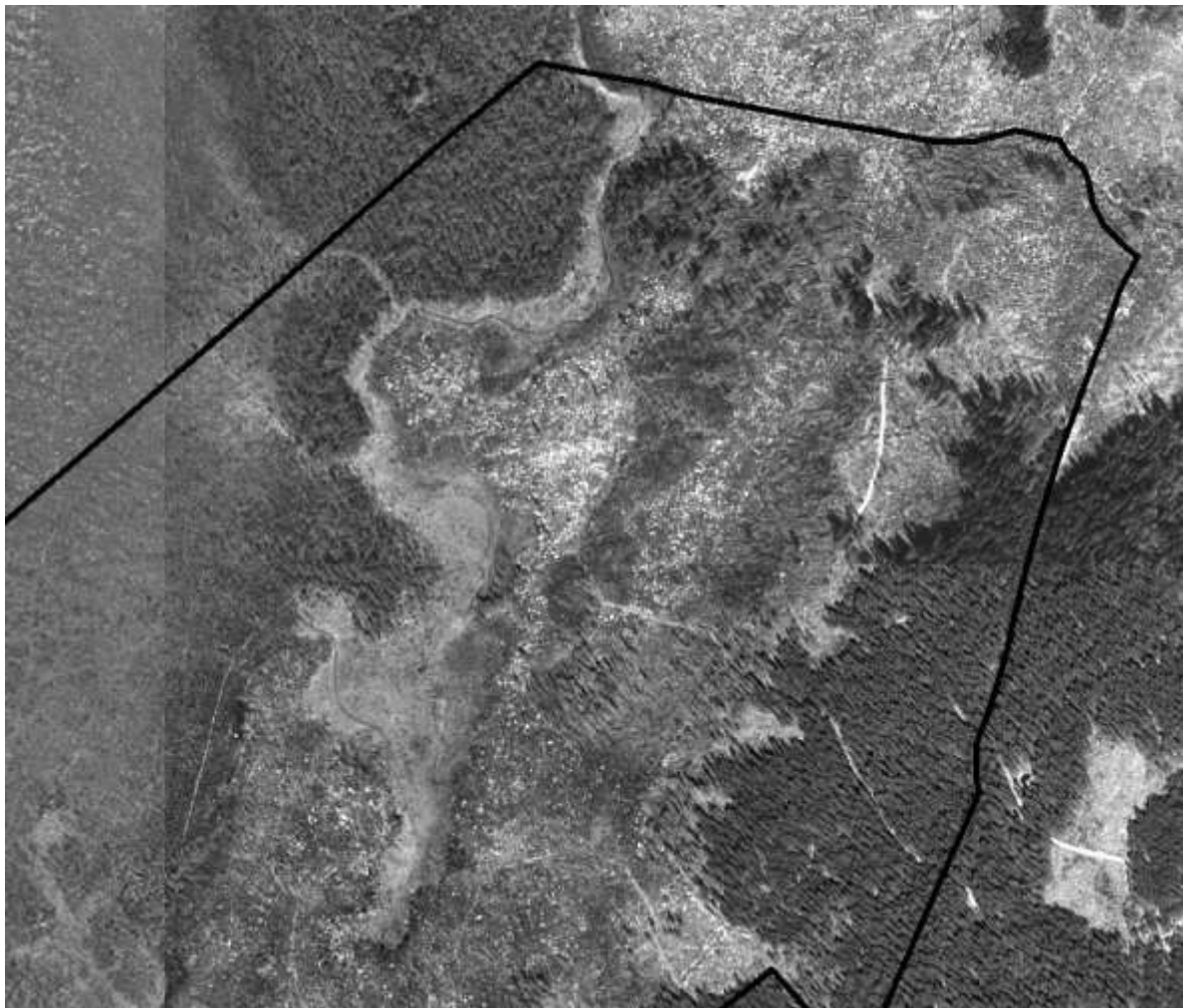
På Laga skifteskartan från år 1834 syns en öppen myr (ljusbrun färg) liksom den trädklädda marken. Kartan har georefererats.

Häradsekonomiska kartan från år 1926-34. Torpen synes vara övergivna. Kartan har georefererats.

På den ekonomiska kartan från år 1947 syns att torvbrytning förekommer framför allt i närheten av Enön längs både den östra och västra sidan av den stora fastmarksudden som sträcker sig norrut långt in på den Småländska sidan av myren. Troligen har torvbrytning förekommit långt tidigare, men då på en mer småskalig nivå för husbehov. Under första världskriget och den energibrist som uppstod påbörjades en storskalig mer industriell

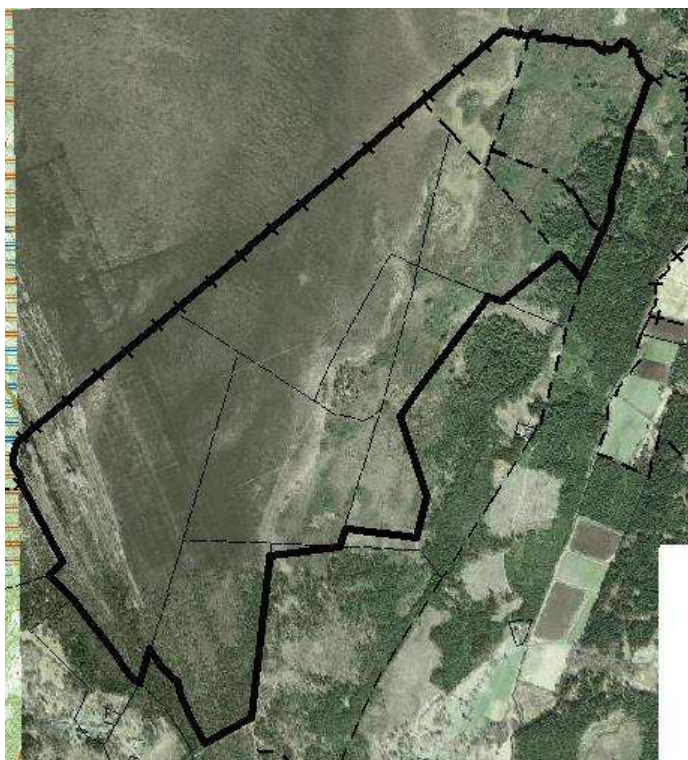
torvbrytning i de båda sydliga vikarna av Vakö myr. Denna verksamhet pågick fram till år 1948. Utanför det egentliga brytningsområdet kan man på flygbilderna se ett rutnät ett dikessystem inför en planerad utökning av torvbrytning, vilken dock aldrig blev av.

Detaljbild över norra delen av naturreservatet två år efter branden 1992. Skala 1:4000.

Den händelse i modern tid som påverkat myren mest är den stora branden sommaren 1992. Nästan hela myren brann med undantag för den norra delen i Kronobergs län. Intensiteten i branden varierade, men ute på det stora öppna myren sjönk torvtäcket med 10 - 30 cm. Framför allt i den sydvästra delen av myren spred sig branden i vindriktningen in över fastmarken och ett totalt ca 150 ha, varav ca 80 ha i Skåne, stort skogsmarksområde brann ned innan regn och brandbekämpningsinsatserna släckte elden.

Ortofoto från år 1999 (det senast tagna). Notera hur de tidigare utbrutna delarna i söder har vuxit igen med träd.

2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden

2.3.1 Allmänna naturförhållanden

Vakö myr är ett av Sydsveriges största myrkomplex på gränsen mellan Skåne och Kronobergs län. Den sammanlagda ytan är drygt 13 km², varav drygt 2 km² ligger i Skåne län. Till sin karaktär är Vakö myr ett komplex av koncentriskt välvda högmossar. Myren är belägen i svacka i en flack terräng och avvattnas genom ett flertal bäckar både mot norr och söder.

Vakömyr delas mellan Kronoberg och Skåne län. Kronobergsdelen utgör naturreservat (rastrerat område) sedan år 1998.

Den centrala delen av Vakö myr utgör en i stort sätt trädlös öppen mosse på ca 6 km², varav endast en mindre del ingår i detta naturreservat. Här finns tydligt utbildade tuvor och höljor. I myrens ytterområden finns ett flertal öar och halvöar. Från dessa områden rinner överskottsvatten i mer eller mindre tydliga dråg mot laggkärren. I den sydöstra delen av Vakö myr finns opåverkade laggkärr kvar i större utsträckning än på övriga delar av myren. Innanför laggkärren finns längs stora sträckor av myrens periferi en bård av tallsumpskog. Denna brann ner 1992, men har till stor del återetablerats, men med ett större inslag av björk idag. Inslaget av död ved är stort och det finns även inslag av äldre grövre tallar som överlevde branden. På fastmarken öster om myren inom byn Enöns skogsskiftet, som inte ligger i anslutning till gårdarna, finns det största fastmarksbrandfältet.

Naturlig föryngringssuccession där pionjärträden björk och tall har bildat ett nytt bestånd på brandfältet. Inslaget av grova barrträdslågor är påtagligt.

I kantområdena mot myren finns ett flertal grupper med äldre tall som överlevde branden. I de delar av brandfältet som var bevuxen med äldre skog på fastmarksområdet och inte upparbetades efteråt, finns stora mängder död ved, främst i form av lågor.

Den naturliga återbeskogningssuccessionen har skapat ett delvis mycket tätt bestånd av björk och tall. Enstaka inslag av sälk och asp finns också. Även granen återetableras i fuktigare områden efterhand där björken annars dominerat hittills som pionjärträd.

2.3.2 Geologi och Hydrologi

Vakö myr är beläget i gränsområdet mellan Sydöstra Smålands skogs- och sjörika slättområde och Nordöstsånes barrskogslandskap knappt 150 meter över havet. Berggrunden utgörs av näringsfattig gnejs i hela området. De lösa jordarterna utgörs av torv på själva myren, medan merparten av fastmarkens jordart är sandig-moig morän, delvis ganska blockrik. Naturreservatet ligger inom ett område med ett regionalt nederbördsmaximum på ca 700 mm per år. Relaterat till övriga Skåne råder inlandsklimat, med kraftiga dygns- och årstidsvariationer i lufttemperatur och därmed även i relativ fuktighet.

Vakö myr ligger inom Helgeåns avrinningsområde. Tillrinningsområdet är ca 16 km², varav största delen utgörs av myren själv. Förutom öar och uddar är andelen fastmark begränsad till kantzonerna som dräneras i riktning mot myren. Stora delar av de västra och nordöstra kantområdena mellan myr och fastmark har avskurits av diken som hindrar vattentillförsel

till myren. Den sydöstra delen av myren, som detta naturreservat omfattar är dock mindre påverkad av dikning än övriga delar. Här är stora delar av laggkärren i fastmarkskanten väl bevarade.

Det är svårt att urskilja någon egentlig vattendelare, avrinningen sker främst söderut, men även norrut till Helgeåns vattensystem via flera vattendrag. De mest betydelsefulla avvattnar myren i sydväst, och sydost (Rönnebodaån, ett av Helgeåns biflöden) och i nordväst. Mossen utövar en reglerande effekt när det gäller avrinningen till det regionalt särskilt värdefulla vattendraget Rönnebodaån (Del av Bivarödsån 3 nr: M 2251) och Helge å.

2.3.3 Fågelfaunas bevarandevärden

Ett flertal fåglar som är upptagna i EU:s fågeldirektiv är sedda i eller i nära anslutning till naturreservatet under de senaste åren. Deras beteckning i fågeldirektivets bilaga 1 anges inom parentes i texten nedan. Två arter som observerats i naturreservatet är grönbena (*Tringa glareola*, A166) och ljunpipare (*Pluvialis apricaria*, A140) där Vakö myr är unik i södra Sverige som livsmiljö. Vidare finns det också lämpliga livsmiljöer för, och talrika observationer av, skogshöns som orre (*Tetrao tetrix*, A409), tjäder (*Tetrao urogallus*, A108) och i viss mån järpe (*Bonasa bonasia*, A104). Ytterligare en fågelart som har observerats i området är nattskärna (*Caprimulgus europaeus*, A224) vilken trivs i anslutning till det öppna mosseplanet. I övrigt observeras mer eller mindre frekvent spillkråka (*Dryocopus martius*, A236), skogsduva (*Columba oenas*), spurvuggla (*Glaucidium passerinum*, A217), pärluggla (*Aegolius funereus*, A223) och jorduggla (*Asio flammeus*, A222) i området. Nattskärna är upptagna på Artdatabankens rödlista som VU (sårbar).

2.3.4 Kulturmiljö

Odlingsrösen och spår av hävade åkerlyckor framträder tydligt efter den stora branden 1992 vid "Kungatäppet".

Välbevarad fågata vid torplämningen "Torpatäppet" på en fastmarksudde. Kulturlämningarna framträder tydligare efter den stora branden 1992. Notera även att de brandgynnade arterna ljun och örnbräken hävdar sig väl, medan återetableringen av ett trädskikt (tall och björk) går långsammare.

I området finns vissa fornlämningar registrerade som tjärdalar, men även andra kulturhistoriska verksamhetsanläggningar som kolbottnar och brännerier är dokumenterade eller välkända. Vidare finns också ett antal torplämningar i området som etablerades i början av 1800-talet, men övergavs för ca 100 år sedan. Torpen utgjordes av små brukningsenheter vilka ofta var kopplade till traktens gårdar. Många av torparna betalade sitt arrende med dagsverken på gårdens mark. Svårigheter fanns att försörja sig enbart på odling. Norra Skånes bönder och torpare nyttjade därför olika ekonomiska nischer som skog och våtmarker gav möjlighet till, exempelvis tjärbränning, järn- och träkolsframställning, torvtäkt men också trähantverk i form av tillverkning av korgar, kvastar, träskor osv. Befolkningsökning och markbrist drev på denna kolonisation av tidigare extensivt nyttjade områden. Det som gjorde att man hade möjlighet att livnära sig här var myrslätter och av bete på fastmarken i anslutning till myrmarken.

2.3.5 Vegetation

Vakö myr utgör ett utpräglat mossemyrkomplex, vilket innebär att större delen av upptas av ombrogen mosse, d.v.s. ej påverkad av vatten från omgivande fastmark. Som nämnts ovan dominerar kalmossen, men bårder med trädbevuxen myr, främst tall, finns i kantområdet.

Vegetationen på kalmossen är artfattig och kan delas upp i ristuvor, fastmattor och lösbottnar. Branden har påverkat vegetationen genom att tuvigheten har minskat och därmed vegetationen till dessa. Tuvigheten har successivt återbildats, även om processen är långsam och ojämn.

Ristuvorna domineras av främst ljung (*Calluna vulgaris*), men även av kråkbär (*Empetrum nigrum*), tranbär (*Vaccinium oxycoccos*), klockljung (*Erica tetralix*), rosling (*Andromeda polifolia*), tuvsäv (*Trichophorum cespitosum*), rundsileshår (*Drosera rotundifolia*) och hjortron (*Rubus chamaemorus*). Bottenskiktet domineras av de torvuppbyggande vitmossorna, i de torraste partierna förekommer lavar, främst Cladoniaarter.

Fastmattor utbreder sig i grunda höljor som är vattendränkta enbart under en kortare del av vegetationsperioden. I fältskiktet växer främst tuvull (*Eriophorum vaginatum*), tuvsäv, klockljung, tranbär och rundsileshår. Bottenskiktet består av till stor del samma vitmossor som på tuvorna, utom i de blötaste delarna, där flytvitmossa (*Sphagnum cuspidatum*) dominerar.

Laggkärr av fattigkärrtyp vid fastmarkkanten. I bildens övre del till höger syns ett parti med tallsumpskog.

Lösbottnar är till största delen nakna höljor utan slutet bottenskikt. Artsammansättningen är liknande den i fastmattorna, men arterna växer glesare. Karaktäristiskt för Vakö myrs lösbottnar är frekvent förekomst av vitag (*Rhynchospora alba*) och storsileshår (*Drosera anglica*).

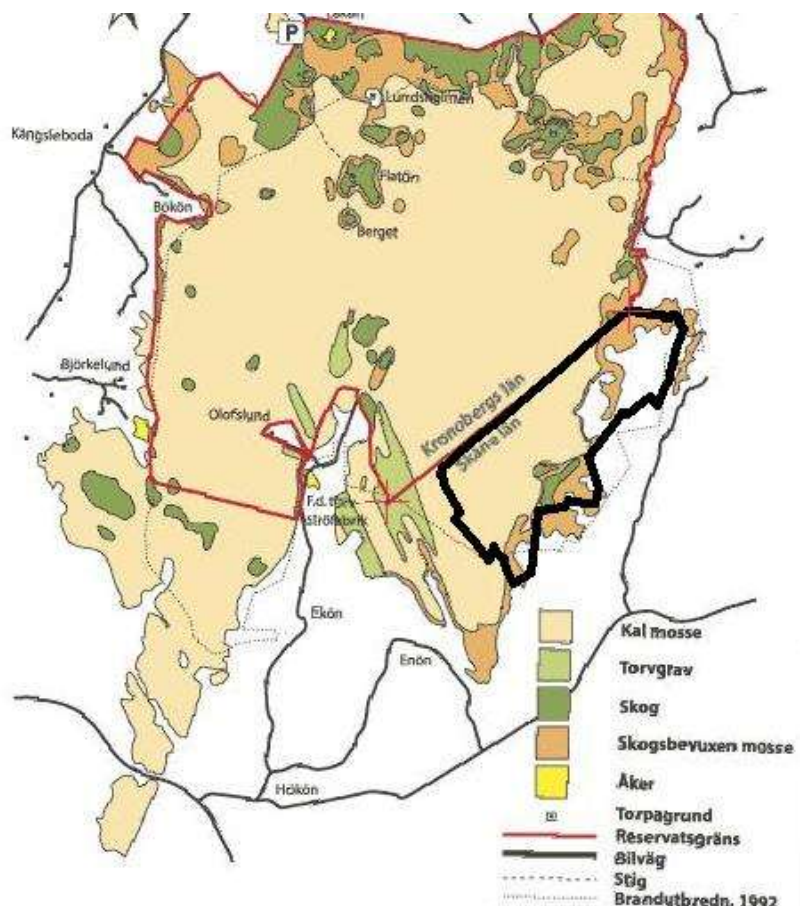
Vegetationen i laggområdena är av fattigkärrtyp. Fattigkärr förekommer också i andra drag med fastmarksvatten som rinner över mossen samt i gamla torvgravar. På tallsumpskogsområden (randskogen) består trädskiktet av tall och björk, med visst inslag av gran.

Fältskiktet är av ristyp och består av blåbär (*Vaccinium myrtillus*), odon (*Vaccinium uliginosum*), lingon (*Vaccinium vitis-idaea*), hjortron och ljung. Tuvull förekommer rikligt. Den dominerande arten i fattigkärren är flaskstarr (*Carex rostrata*), särskilt i de blötaste delarna. Även myrlilja (*Narthecium ossifragum*) och skvattram (*Ledum palustre*) förekommer. Fastmarksöar och omgivningarna består av naturtypen västlig taiga och vegetationen består av barrskog, med inslag av löv, främst björk, framförallt i fuktigare områden. Skogarna är av hedtyp med främst risarter (blåbär) och ej näringskrävande örter och gräs i fältskiktet.

Sammanfattningsvis kan vegetationen på myren beskrivas som en utpräglad västlig typ med karaktärsarterna klockljung, myrlilja samt de rödaktiga Sphagnumarterna. Branden har på många sätt gynnat naturvärdena på myren, främst genom att igenväxningen hindrades och vattennivån höjdes, vilket är en fördel för t.ex. fågellivet.

2.3.6 Allmänhet och friluftsliv

Tillgängligheten till myren på den Skånska sidan är ännu så länge begränsad. Besökare som tar sig ut till den öppna myren möts av en hänförande storslagenhet och en i det närmaste total tystnad. Myrens intressanta fågelfauna utgör en stor attraktionskraft bland ornitologer. Åren efter den stora branden var myren ett populärt besöksmål bland allmänheten. Myren och dess närmsta omgivning kan nås från den enskilda skogsbilvägen ca 400 m öster om myren som nås via den allmänna vägen mellan Hökön och Fanhult. Några mindre stigar och traktorvägar leder ner mot myrens östra kant.

Översiktskarta med markerade parkeringsplatser, naturförhållanden och brandgräns.

2.3.7 Inventeringar, underlagsmaterial m.m.

Skötselplanen bygger på flera olika underlag. Vakö myr är ett objekt i både 2007 års myrskyddsplan (1009646 G 15) och 1994 års myrskyddsplan (04E3A01 G 15) samt är med i naturvårdsprogram för Skåne län och i "Från Bjäre till Österlen", nr 17 i Osby kommun.

Merparten av Vakö myr, som ligger i Kronobergs län, är naturreservat sedan år 1998 (Riksobjekt nr NG 13) och Natura 2000-område sedan år 2005. Från denna naturreservatsbildning har underlagsmaterial, förutom skötselplan, beslutsunderlag samt bevarandeplan för Natura 2000 (fastställd 2005-11-30), använts till stor del. Den sydöstra delen av Vakö myr, som detta naturreservat omfattar, utgör ännu inte något Natura-2000 område.

3. Planerad markanvändning och skötselåtgärder

3.1 Övergripande beskrivning av bevarandemål och skötselåtgärder

Naturvärdena utgör grunden för skötseln av naturreservatet. För att bibehålla och återfå naturvärden behöver restaureringsåtgärder ske inom naturreservatet. Detta gäller främst den tidigare öppna mossen som sakta växer igen med främst tall och den till myren anslutande skogen som är i behov av en större luckighet. Om en skogsbrand skulle uppstå inom naturreservatet bör släckningsinsatserna inriktas på att skydda skogen utanför naturreservatet.

Halvöppen blandsumpskog i den sydligaste delen av Vakö myr. Notera de stora kuddarna av blåmossa (*Leucobryum glaucum*) .

Det finns tre större diken som berör naturreservatet, varav ett i nordost, samt två i myrens södra del. Främst de två sistnämnda diken är idagsläget tämligen igenväxta och proppar finns med grenar och ris. Hydrologin i naturreservatet, samt områdets naturtyper får inte skadas på ett betydande sätt vid olika aktiviteter i naturreservatet.

3.2 Skötselområden

Naturreservatet har delats in i fem olika skötselområden utifrån planerad markanvändning enligt nedan.

- Öppen mosse och laggkärr cirka 125 hektar
- Skogsbevuxen myr cirka 23 hektar
- Brandfältsskog cirka 49 hektar
- Äldre barrskog cirka 17 hektar
- Kulturmiljöer cirka 3 hektar

4. Mål och föreskrifter för skötselområden

I detta kapitel ges en beskrivning av områdena, bevarandemål, skötselåtgärder och eventuella restaureringsåtgärder.

4.1 Skötselområde Öppen mosse och laggkärr cirka 125 hektar

4.1.1 Beskrivning

Området utgörs i dagsläget av öppna kärr (fuktdråg), laggkärr av fattigkärrstyp och öppen högmosse (det stora mosseplanet är koncentriskt och sluttar mycket svagt åt söder) till begynnande rismosse med enstaka träd. I sydväst ingår ett stort område som tidigare varit föremål för torvtäkt. Kvar finns torvgravar med omgivande torrare vallar. Torvgravarna är vattenfyllda eller gungflyartade i stort sett året runt. Dessa är i dag gynnsamma för flertalet fågelarter på myren. Vallarna håller på att växa igen med främst tall och björk. Den öppna högmossen utgör en prioriterad EU-naturtyp. I området finns tre större diken som avvattnar myren.

4.1.2 Bevarandemål

Öppen mosse som är lämplig häckningsmiljö för ljungpipare och grönben samt spelplats för orre. Mossen ska utgöra en fullgod levnadsmiljö för bl.a. vitmossor, klockljung, silesår och rosling. Området ska i princip vara helt fritt från träd.

4.1.3. Restaureringsåtgärder

- Avverkning av träd. Inom området 100 meters linjen från angränsande skötselområden (skogsbevuxen myr och brandfältsskog) får enstaka (10-30 per hektar) tallar och björkar sparas. Ute på mossen får några (3-5) enstaka mindre grupper av träd (10-15/ grupp) sparas. Förvaltaren får avgöra om avverknings- och röjningsrester ska brännas, lämnas kvar inom naturreservatet, där risk för att skada naturvärdena ej föreligger eller föras bort från naturreservat.
- Utredda förutsättningarna att återställa vattenregimen och om detta är möjligt inhämta erforderliga tillstånd och verkställa en restaurering.
- Körskador får ej uppstå.

4.1.4 Skötselåtgärder

- Röjning av uppkommande träd och buskar på det öppna mosseplanet. Förvaltaren får avgöra om avverknings- och röjningsrester ska brännas, lämnas kvar inom naturreservatet, där risk för att skada naturvärdena ej föreligger eller föras bort från naturreservat.
- Körskador får ej uppstå.

4.2 Skötselområde Skogsbevuxen myr cirka 23 hektar

4.2.1 Beskrivning

Delvis avbrända områden, med inslag av enstaka tallar som överlevde branden och naturlig förnygring med främst tall och björk. Inslaget av död ved är stort, även om dimensionen är klen. I södra delen av naturreservatet finns skogsbevuxen myr, med främst tall, som inte brändes av vid branden. Naturtypen utgör en prioriterad EU-naturtyp.

4.2.2 Bevarandemål

Skogsbevuxen myr med tall och björk. Skogen bör vara gles och luckig. Krontäckningen bör vara mellan 30-70%. Området ska utgöra ett lämpligt födosöksområde för orre (äter bl.a. björkknoppar) och vara ett potentiellt häckningsområde för nattskär och pärluggla. Den trädklädda myrmarken ska utgöra en fullgod levnadsmiljö för bl.a. olika vitmossor, olika arter av starr och myrlilja. Mängden död ved ska vara hög.

4.2.3. Restaureringsåtgärder

- Naturvårdsgallringar (fällning, ringbarkning etc) främst kring knotiga tallar och björkar. Mängden nytillkommen död barrved får inte stå i strid med Skogsvårdslagens skogsskyddsparagraf. Allt avverkat material ska ligga kvar inom skötselområdet.
- Upphängning av minst en styck pärluggleholk per delområde (3 stycken).
- Körskador får ej uppstå.

4.2.4 Skötselåtgärder

- Vid behov återkommande naturvårdsgallringar (fällning, ringbarkning etc).
- Tillse att uppsatta pärluggleholkar uppfyller sitt syfte.
- Körskador får ej uppstå.

4.3 Skötselområde Brandfältsskog cirka 49 hektar

4.3.1 Beskrivning

I huvudsak fastmark som innan branden år 1992 främst var bevuxen med granskog med inslag av tall och björk. Idag utgörs området av en brandsuccession med ung likåldrig uppväxande skog. Skogen utgörs främst av björk, tall och gran, även rönn förekommer. Älgstammen är god i området och betskadorna kraftiga. Mängden död liggande grov ved efter branden är hög i området. Det är partivis mycket svårt att ta sig fram i området.

Uppväxande skog efter branden år 1992

4.3.2 Bevarandemål

Naturligt uppväxande brandsuccessionsskog.

4.3.3 Skötselåtgärder

- Generellt sett inga åtgärder. En viss röjning av gran får ske, då den uppväxande granandelen bedöms vara högre i området, än vad som skulle varit fallet om omlandet hade utgjorts av "naturlig skog" där grandominansen ej hade varit så total.

4.4 Äldre barrskog cirka 17 hektar

4.4.1 Beskrivning

Barrskog som främst består av gran med inslag av tall och björk samt viss förekomst av döende enar. Merparten av skogen utsattes ej för brand år 1992. Delar av området har tidigare nyttjats för skogsbete i kombination med ett blädningsskogsbruk. När skogsbetet försvann och avkastningsmöjligheterna för gran förbättrades så började det glesa trädskiktet att förtätas med gran. I området finns partivis gott om död ved. I den fortfarande glesa skogen växer det rikligt med blåbärs- och lingonris, vilket välkomnas av både tjäder och människa. Delar av området utgörs av tätare likåldriga bestånd och nyligen avverkad barrskog.

Skog som bidrar till att uppfylla miljömålet levande skogar.

4.4.2 Bevarandemål

Hela området ska få utvecklas emot en ”tjäderskog” främst bestående av olikåldrig gran och tall. Skogen ska hållas gles. Krontäckningen bör vara kring 70-90%. Skogen ska främst vara bevuxen med blåbärs- och lingonris. Där dessa arter inte växer ska det finnas en tät mossmatta. Mängden död ved ska vara hög. Tjäder ska förekomma årligen inom området. Om skogen skulle utsättas för brand ska skogen få brinna och släckningsarbeten inriktas på att skydda omkringliggande marker.

4.4.3. Restaureringsåtgärder

- Avverkning (fällning, ringbarkning etc) av framförallt gran inom de områden som ej uppfyller bevarandemålet. Mängden nytillkommen död barrved får inte stå i strid med Skogsvårdslagens skogsskyddsparagraf. Allt avverkat material ska ligga kvar inom skötselområdet.
- På tidigare avverkade områden och i planteringar tillse att en ny skog uppkommer, björk och tall ska särskilt gynnas vid röjningar och gallringar på skogens utvecklingsväg emot bevarandemålet.
- Körskador får ej uppstå inom skötselområdet.

4.4.4 Skötselåtgärder

- Vid behov avverkning/röjning av gran för att upprätthålla bevarandemålet. Allt avverkat material ska ligga kvar inom skötselområdet.
- Underhåll av eventuella tjäderspelplatser så att dessa är optimala för tjädern.
- Körskador får ej uppstå inom skötselområdet.

4.5 Kulturmiljöer cirka 3 hektar

4.5.1 Beskrivning

Lämningar av två tidigare torp, Kunga- och Torpatäppet samt en tjärdal.

4.5.2 Bevarandemål

- Spåren av torp, fägata, odlingsrösen, tjärdal ska bevaras.
- Marken kring lämningarna bör vara bevuxen med ljung med inslag av enstaka lövträd och buskar (främst en).

4.5.3. Restaureringsåtgärder

- Avverka barrträden (ej en). Spara enstaka lövträd som rönn, sälg, asp och hassel. Om träd riskerar att skada kulturlämningar med sina rötter får de avverkas. Förvaltaren får avgöra om avverknings- och röjningsrester ska brännas, lämnas kvar inom naturreservatet, där risk för att skada naturvärdena ej föreligger eller föras bort från naturreservat.

4.5.4 Skötselåtgärder

- Hävd av området genom ex. röjning eller bränning.

5. Friluftsliv och turism

Tillgängligheten till myren på den Skånska sidan är ännu så länge begränsad. Besökare som tar sig ut till den öppna myren möts av en hänförande storslagenhet och en i det närmaste total tystnad. Myrens intressanta fågelfauna utgör en stor attraktionskraft bland ornitologer. Åren efter den stora branden var myren ett populärt besöksmål bland allmänheten. Myren och dess närmsta omgivning kan nås från den enskilda skogsbilvägen ca 400 m öster om myren som nås via den allmänna vägen mellan Hökön och Fanhult. Några mindre stigar och traktorvägar leder ner mot myrens östra kant.

Generellt gäller att miljövänligt material ska eftersträvas vid val av material på anordningar, skyltar och gränsstolpar.

5.1 Information

En informationsskylt ska sättas upp vid parkeringen i naturreservatets nordöstra hörn, ungefär vid koordinat X455247, Y6262055.

5.2 Tillgänglighet, parkering

En parkering, med plats för 4-5 bilar, bör anläggas inom naturreservatet vid koordinater X455247, Y6262055.

5.3 Vägvisning

Vägvisningsskylt till naturreservatet bör uppsättas efter inhämtande av tillstånd från Trafikverket. Skylten bör stå vid X454979, Y6260631.

5.4 Leder och fågeltorn

Från parkeringen bör en enklare vandringsled anläggas för att tillgängliggöra området. Leden bör utgå från parkeringen genom ”tjäderskogen” via fd brandfältet till den öppna myren där ett fågeltorn bör uppföras. Vandringsleden behöver delvis bestå av spänger.

5.5 Renhållning och sanitära anordningar

Behov av sanitära anordningar och soptunnor anses i dagsläget ej föreligga.

5.6 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning utförs enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Gränsmarkeringar underhålls och förnyas vid behov.

6 Konsekvenser av klimatförändringarna

Nederbörds mängderna tros öka höst och vintertid, vilka kommer, i synnerhet om myren restaureras, att magasineras i en ännu högre utsträckning i myren. Vatten kommer sedan att kunna läcka ut till omgivningen under de prognostiserade torrare somrarna vilket kommer att gynna allt biologiskt liv och samhället i stort. En restaurerad myr kommer även att minska risken för översvämningar vid skyfall sommartid. Risken att invasiva arter kommer in i området och slår ut den inhemska florin och faunan ökar med ett varmare klimat.

7. Jakt

Jakt får ej bedrivas på skogshönsen orre, tjäder och järpe. Det krävs vidare Länsstyrelsens tillstånd för att få uppföra nya jakttorn.

I föreskrifterna för naturreservatet finns bl.a. följande undantag:

- A3 jakträttsinnehavaren får hämta fällda älgar i samband med jakt, körskador ska minimeras så långt möjligt,
- A5 jakträttsinnehavaren får siktröja skjutgator i anslutning till befintliga jakttorn,
- Föreskrifterna C4, C7 och C8 gäller ej i samband med jakt.

8. Tillsyn

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för området.

9 Dokumentation och uppföljning

9.1 Uppföljning av bevarande-/skötsel mål

Vart 10:e år:

Översyn av gränsmarkeringen.

Uppföljning av utvecklingen av skötselområdena inklusive de ornitologiska värdena.

En gång per år:

Tillse att skyltarna är hela och rena samt att informationen är aktuell.

Tillse att parkeringsplatsen är ren från skräp o dylikt.

Tillse att leden och fågeltornet uppfyller sitt syfte.

9.2 Dokumentation av skötselåtgärder

Uppsättning och underhåll av gränsmarkering och skylt.

Dokumentation ska ske av skötselåtgärder inom respektive skötselområde.

Uppförande av nya anläggningar.

9.3 Uppföljning av kostnader

Förvaltaren ansvarar för detta.

10 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och skötselåtgärder. De skötselåtgärder som anges i skötselplanen ska ses över om uppföljningen av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

11 Kostnader och finansiering

11.1 Ekonomisk utredning

Förvaltaren gör en ekonomisk utredning avseende kostnader och intäkter för förvaltningen.

11.2 Finansiering av förvaltningen

Förvaltaren (Länsstyrelsen) ansvarar för (ev. bekostar):

- upprättande och revidering av skötselplan,
- utmärkning och underhåll av naturreservatets gränsutmärkning,
- tillverkning och underhåll av vägskyltar 1 styck och informationsskylt, inklusive skyltställ, 1 styck,
- hydrologisk utredning för mossen och eventuellt kommande restaurering,
- genomförande av restaurerings- och skötselåtgärder,
- iordningställande och underhåll av parkeringsplats,
- anläggande och underhåll av vandringsled,
- iordningsställande och underhåll av fågeltorn,
- tillverkning, upphängning och underhåll av minst 3 holkar för pärluggla,
- övervakning av florans och faunans utveckling,
- uppföljning av skötselåtgärder,
- tillsyn av naturreservatet,

12. Prioritering av föreslagna åtgärder

Prioriteringen utgår ifrån dagens behov, innan några restaurerings- eller skötselåtgärder vidtagits.

1. Utmärkning av naturreservatet.
3. Anläggande av parkeringsplats, vandringsled och fågeltorn samt pärluggleholkar.
4. Restaureringsåtgärder på den öppna mossen med laggkärr.
2. Restaureringsåtgärder i den äldre barrskogen.
5. Restaureringsåtgärder i kulturmiljöerna.
6. Restaureringsåtgärder i den trädklädda myren.
7. Skötselåtgärder i brandfältsskogen.

13. Källor

13.1 Litteratur

- Nilsson, I., 2009-10-01: Information om fåglar och andra naturvärden på Vakö myr. Telefonsamtal.
- Gärdenfors, U., 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*: Artdatabanken, SLU.
- Länsstyrelsen i Kristianstad län. 1996: *Från Bjäre till Österlen, Skånska natur- och kulturmiljöer*. Länsstyrelsen i Kristianstad län.
- Länsstyrelsen i Kronobergs län. 2005: *Bevarandeplan för Natura 2000-område SE0320156*.
- Länsstyrelsen i Kronobergs län. 1998: *Beslut och skötselplan*. Ärende nr: 231-5549-98.
- Länsstyrelsen i Kristianstads län 1983, *Myrar i Kristianstads län*,
- Länsstyrelsen i Skåne län., *Häckfågelinventeringen på Skånska myrar år 2006*,
- Naturvårdsverket. 1994: *Myrskyddsplan för Sverige*.
- Naturvårdsverket. 2007: *Myrskyddsplan för Sverige. Delrapport – objekt i Götaland*. Rapport 5670.

Länsstyrelsen i Kristianstads län, planeringsavdelningen. 1983. *Myrar i Kristianstads län*.
 Aronsson, G., 1977 och 1993: *Häckfågelfaunan på Vakö myr*.
 Aronsson, G., 1998. *Häckfågelfaunan på Vakö myr*.
 Nilsson, L-O., Ståhlberg D., & Åhlberg P., 1997: *Vakö myr: en studie hur en brand kan påverka ett reservatbildningsärendet*. Rapport från Ekologihuset. Lunds universitet.
 Ehnström, B., 1992: *Allmänna Skogsskydds- och naturvårdsaspekter på bränd barrskog*. Rapport 4 -225. SLU.
 Nilsson, S G., 1980: *Synpunkter på "Vakö myr, naturinventering 1979"*. Opublicerad.
 Ney, J., 2010: *Vad döljer Wager myr eller Vakö myr*. Opublicerad.
 Flora och Fauna årg 101:3, 2006, *Öppna mossar växer igen i Sydsverige*,
 Häckfågelinventeringen på Skånska myrar år 2006, Länsstyrelsen i Skåne län.
 Öppna mossar växer igen i Sydsverige, Flora och Fauna årg 101:3, 2006.

13.2 Kartor

- *Beskrivning till berggrundskarta över Kronobergs län*. Sveriges geologiska undersökning serie K nr 142, Wik, N.-G., Claesson, D., Bergström, U., Hellström, F., Jelinek, C., Juhojuntti, N., Jönberger, J., Kero, L., Lundqvist, L., Sukotjo, S & Wikman, H., 2009.
- *Beskrivning till jordartskartan 4E Tingsryd SV*. Sveriges geologiska undersökning serie K nr 162, Persson, M., 2009.
- Karta över Skåne., 1684 och 1687., Gerhard von Buhrman.
- Loshults socken., Enön nr 1, laga skifte, 1834, Lantmäterimyndigheternas arkiv
- Häradsekonomiska kartan., Kärraboda J112-3-7 och Fanhult J112-3-7a, 1926-34, Rikets allmänna kartverksarkiv, Lantmäteriet
- Ekonomiska kartan, Hökön J133-4E2a 51, 1949, Rikets allmänna kartverksarkiv, Lantmäteriet
- Ortofoto, 1994, Lantmäteriet
- Ortofoto, 2007 www.hitta.se
- Karta över Vakö myr, Länsstyrelsen i Kronobergs län
- Övriga kartor och bakgrundskartor, Lantmäteriet. © Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

14. Påträffade Natura 2000- och rödlistade arter

Tabell 8. I tabellen förtecknas hotade arter och arter förtecknade i EU:s fågeldirektiv som noterats i området.

Latinskt namn	Svenskt namn	Kod enl. EU:s fågeldirektiv	Hotklass (enligt rödlistan)*	Observatör
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Nattskärja	A224	VU	G. Aronsson
<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	A236		G. Aronsson
<i>Glaucidium passerinum</i>	sparvuggla	A217		G. Aronsson
<i>Tetrao tetrix</i>	Orre	A409		G. Aronsson
<i>Tetrao urogallus</i>	Tjäder	A108		G. Aronsson
<i>Tringa glareola</i>	Grönben	A166		G. Aronsson
<i>Pluvialis apricaria</i>	ljungpipare	A140		G. Aronsson
<i>Asio flammeus</i>	Jorduggla	A222		G. Aronsson
<i>Aegolius funereus</i>	Pärluggla	A223		G. Aronsson

*Rödlistade arter anges med förkortning av hotklass enligt Artdatabankens rödlista från år 2010. Arter i kategorierna Kunskapsbrist (DD), Försvunnen (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU) och Missgynnad (NT) benämns rödlistade. De rödlistade arter som kategoriseras som endera Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN) eller Sårbar (VU) benämns hotade.

Vakö myr är en av Sydsveriges största skyddade myrar. I princip hela området påverkades av brand år 1992. Den öppna mossen är hänförande vacker och tystnaden påtaglig. Här förekommer ett av Sydsveriges bästa orrspel. I kanten av myren finns delvis äldre barrskog med häckande tjäder.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat och upprätta skötselplaner.

Skötselplanen innehåller syftet med reservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske

Östra Boulevarden 62 A, 291 86 Kristianstad
Kungsgatan 13, 205 15 Malmö
Tel 044/040-25 20 00, Fax 044/040-25 21 10
E-post: skane@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/skane